

Recept na politický guláš: konceptuální sféra JÍDLO v metaforách českého politického diskurzu

Keywords: conceptual sphere, conceptual metaphor, political discourse, political communication, linguistic picture of the world, manipulation, FOOD

Klíčová slova: konceptuální sféra, konceptuální metafora, politický diskurz, politická komunikace, jazykový obraz světa, manipulace, JÍDLO

Abstract

Conceptual metaphors are essential in political discourse because they facilitate politicians' communication with the public. These metaphors help explain complex political issues and present them in a way that makes them more understandable. Moreover, they create emotional bonds between the politician and the audience, increasing the message's attractiveness. A powerful and apt metaphor can convince listeners of the correctness of a certain political opinion or measure. One of the most used areas for conceptual metaphors in political discourse is the conceptual sphere of FOOD. National cuisine is one of the oldest parts of people's culture and their linguistic image of the world. In modern Czech political discourse, the names of typical products and dishes of Czech cuisine are widely used as conceptual metaphors (e.g. POLITICS IS A STEW, POWER IS A CAKE, etc.). An important feature of conceptual metaphors with the source sphere FOOD in Czech political discourse is the speaker's attempt to show his negative attitude towards a situation or phenomenon.

Konceptuální metafory hrají v politickém diskurzu zásadní roli, protože usnadňují komunikaci politiků s veřejností. Tyto metafory pomáhají vysvětlit složité politické problémy a prezentují je pro recipienta srozumitelnějším způsobem, vytvářejí emocionální spojení mezi politikem a publikem a posilují atraktivitu sdělení, protože použití silné a výstižné metafory může posluchače přesvědčit o správnosti určitého politického postoje nebo opatření. Jednou z nejproduktivnějších konceptuálních sfér v politickém diskurzu je sféra JÍDLO. Národní kuchyně je nejstarší součástí kultury lidí a jejich jazykového obrazu světa. V moderním českém politickém diskurzu se jako konceptuální metafory hojně používají názvy typických potravin a pokrmů české kuchyně (např. POLITIKA JE GULÁŠ, MOC JE KOLÁČ atd.). Důležitým rysem používání konceptuálních metafor se zdrojovou sférou JÍDLO v českém politickém diskurzu je snaha mluvčího ukázat svůj negativní postoj k situaci nebo jevu.

1. Úvod

Konceptuální metafora je klíčovou mentální operací, která formuje naše vnímání okolního světa (Lakoff, Johnson 1980; Johnson 1987). Proces metaforizace spočívá v interakci mezi znalostními strukturami dvou konceptuálních domén – *cílové* (často abstraktnější nebo méně známé), která je vysvětlována pomocí domény *zdrojové* (Lakoff 1993, Nebeská 2005, Kövecses 2010). Toto propojení mezi pojmovými doménami (mapování) je zakořeněno v tělesné a každodenní zkušenosti člověka (Lakoff 1993), proto je považováno za základní aspekt kognitivního potenciálu metafory.

Konceptuální metafory hrají v politickém diskurzu¹ důležitou roli, protože usnadňují komunikaci politiků s veřejností, pomáhají vysvětlit složité politické problémy a představit je ve srozumitelnější podobě, vytvářejí emocionální spojení mezi politikem a publikem a posilují atraktivitu sdělení (Rycheva 2023, Rycheva 2024). Použití silné a výstižné metafory může posluchače přesvědčit o správnosti určitého politického postoje nebo opatření² (Charteris-Black 2019), výběr té či oné konceptuální metafory v politické komunikaci tedy hraje manipulativní³ roli. Pravidelné opakování určitých *rámců* a metafor aktivuje u příjemce to či ono chápání jevu bez ohledu na to, zda jednotlivec tato

¹ Diskurz je komplexem předaných a zamýšlených záměrů, které se týkají jak toho, co sděluje tvůrce, tak toho, jak sdělení interpretuje adresát. Přenašeč (mluvčí – poznámka autora) očekává, že příjemce bude obeznán s pravidly používání konkrétního jazyka, komunikačními strategiemi a sociokulturním kontextem. Individuální chápání diskurzu záleží na reinterpretacích a je významně ovlivněno kontextem (Svobodová 2020, s. 12).

² Britští politici používali pro vysvětlení podstaty Brexitu různé metafory. Například v projevech stoupenců Brexitu najdeme metaforu „potápějící se lodi“, kterou aktivovali u publika řadu negativních asociací spojených s Titanikem (Charteris-Black 2019, s. 15).

³ Podle Krause je cílem manipulace „vytvořit předpoklady pro to, aby adresát vykonával činnosti (nebo si alespoň vytvořil dispoziice pro vykonávání činností), které autorovi manipulativního diskurzu přinášejí užitek“ (Kraus 2003, s. 21).

slova popírá nebo je zpochybňuje (Lakoff 2009, s. 15). Metafory ovlivňují, jakým způsobem je určitý problém publikem vnímán, to znamená, že prostřednictvím metafor probíhá *rámování* politického diskurzu.⁴ Mluví v procesu komunikace zdůrazňuje určité aspekty problému a některé naopak ignoruje (vědomé nebo nevědomé), čímž buduje určitý pohled na politickou realitu.⁵ Rámce můžou být aktualizované pomocí určitých klíčových slov, frází či stereotypních obrázků, které poskytují tematicky posilující shluky faktů nebo úsudků o tématu (Entman 1993, s. 52–53). Stejná politická témata lze pomocí metafor popsat různými způsoby⁶, což ovlivňuje řešení problémů, proces rozhodování a legitimaci politických kroků (Gibbs 2015, s. 266). Rámování tedy utváří kontext, ve kterém publikum rozumí určitému tématu.

Metafory spojené s konceptuální sférou JÍDLO patří v politickém diskurzu k nejrozšířenějším, protože kuchyně je nejstarší součástí kultury⁷. Politici volí tyto metafory kvůli jejich jednoduchosti pro pochopení širšího publika a emocionálnímu a expresivnímu potenciálu, což z nich činí účinné nástroje pro předávání komunikačního sdělení. Zdrojovou oblastí jsou pro metafory různé aspekty prototypové kuchyně: aktéři, potraviny, kuchyňské náčiní, nominace pokrmů, proces přípravy a konzumace jídla (Veprava a kol. 2019, s. 246). Současně lze některé metafory nazvat „univerzálními“, což znamená, že jsou charakteristické pro politický diskurz různých zemí a zprostředkovávají podobnou představu o jevech reality. Například metafory spojené

⁴ Například rámování ZLOČIN JE VIRUS vede lidi k zamyšlení se nad jeho šířením kvůli podmínkám, které usnadňují jeho přenos (léčíme nemoc), a rámování ZLOČIN JE ZVÍŘE nabádá recipienty k přemýšlení o posílení role policie a zavření zločinců do vězení (bojujeme se zvířetem) (Thibodeau, Boroditsky 2011).

⁵ Metafora může mít nebezpečnou sílu, pokud ji mluvčí použije k povzbuzení posluchače k projevům agrese (Musolff 2004, s. 168).

⁶ Včetně použití různých metaforických scénářů [poznámka autora].

⁷ Zde vycházíme z tvrzení Bartmiňského, že jazyk je „základem národní svěbytnosti, průvodcem po světě a prostředníkem mezilidských vztahů, a v kontextu kultury je tedy i sám o sobě autonomní hodnotou“ (Bartmiński 2016, s. 20).

se *způsoby vaření*⁸ jsou stejně jako metafory *polévky* a *kaše* podobné v ruštině, finštině a mongolštině (Veprava a kol. 2019, s. 253). Politici však v procesu komunikace s publikem používají i kulturně specifické metafory, protože jídlo a způsoby jeho úpravy odrážejí historii, geografii a tradice národa a jsou důležitou složkou jazykového obrazu světa⁹. Součástí kulturního dědictví jsou tradiční recepty, které formují národní identitu, pocit sounáležitosti a jednoty mezi lidmi. Mimo jiného jsou pokrmy národní kuchyně součástí různých rituálů a oslav, které jsou zakotveny v lidových tradicích a které se dodnes promítají do každodenního života moderního člověka. Kupříkladu v průběhu belgické ústavní krize v letech 2007–2011 belgičtí politici používali metafory *masné ryby na pánvi* (požadavek významné institucionální reformy) a *majonézy* (kompromis je/není v procesu přípravy – „majonéza houstne... nebo se sráží“) (Cammaerts 2012). Politici tedy používají metafory spojené s typickými produkty nebo pokrmy místní kuchyně tak, aby rezonovaly s konkrétním publikem a apelovaly na jeho kulturní tradice a vnímání reality.

2. Materiál a metody

Článek se zabývá analýzou konceptuálních metafor, které patří ke sféře JÍDLO, v českém politickém diskurzu. Pro analýzu byly vybrány

⁸ Lingvisté poznamenávají, že metafory spojené s procesem přípravy jídla přenášejí v politické komunikaci především negativní pragmatické významy (špinavá, nevzhledná činnost, jejíž výsledky jsou někdy nekvalitní) (Veprava a kol. 2019, s. 253).

⁹ Jazykový obraz světa je verbalizovaným výkladem reality, který může být vyjádřen v podobě souboru posudků o světě (Bartmiński 2007, s. 12). Obraz světa odráží konkrétní lidskou zkušenost, národní historii a kulturu a v širším měřítku veřejnou kulturu (Bartmiński 2007, s. 14). Jinými slovy, jazykový obraz světa je způsob, jakým je svět interpretován v jazyce, tedy specifické vnímání reality v myšlení člověka nebo skupiny lidí, které lze odhalit na základě jazykových dat a textů (Vaňková 2017). Jazykový obraz světa je přitom „vývojově dynamický“, tj. může se v čase měnit (Vaňková 2007, s. 59). Prototypové obrazy však závisí i na osobnostních charakteristikách konkrétního jedince, jeho životní strategii a ideálech formovaných konkrétní kulturou (Balowski 2018).

jak „univerzální“ konceptuální metafory (KUCHAŘ, VAŘENÍ, RECEPT), tak i metafory související s českou kuchyní (HOUBY, MED, OMÁČKA atd.). Materiál pro tuto studii byl sbírán metodou kontinuálního vzorkování na základě přepisů projevů politiků a článků v médiích a na oficiálních stránkách politických stran (v letech 2010 až 2024). Sestavený korpus analyzovaného materiálu činí 602 jednotek. Studie je provedena v souladu s teorií konceptuální metafory a využívá metody etnolingvistiky a kognitivní lingvistiky, metodu kritické analýzy metafory, interpretační metodu, kontextovou metodu a metodu analýzy slovníkových definic.

3. Analýza konceptuálních metafor, spojených s konceptuální sférou JÍDLO

3.1 Kuchař

V politickém diskurzu přirovnává mluvčí podle kontextu dotyčné politiky ke zkušeným kuchařům (případně i šéfkuchařům) nebo kuchařům nezkušeným (kuchařům-amatérům). Zkušení kuchaři a šéfkuchaři (zkušení politici) mají odpovídající dovednosti a znalosti, které jim umožňují efektivně řešit složité problémy. Mimo jiného mají vůdčí schopnosti a mohou koordinovat tým a práci ostatních (efektivně řídit proces rozhodování a politických iniciativ). Nezkušení kuchaři (nezkušení politici) naopak postrádají kompetence pro efektivní řešení praktických otázek, nejsou schopni řídit proces přípravy jídla a dělají velké množství chyb, které ovlivňují kvalitu pokrmů.

V politickém diskurzu použití té či oné metafory poukazuje na osobní kvality a odborné zkušenosti jednotlivých politiků, proto může metafora POLITIK JE KUCHAŘ sloužit jak k sebe prezentaci, tak i k diskreditaci oponentů. V následujícím výroku se konceptuální metafora POLITIK JE KUCHAŘ používají k vyjádření kritického pohledu na roli Miloše Zemana v české politice:

U prezidenta Miloše Zemana byla vždy patrná touha být režisérem či šéfkuchařem povolebního dění (*Zemanův povolební guláš už zapáchá*; <https://www.ods.cz/clanek/6066-zemanuv-povolebni-gulas-uz-zapacha>).

Zeman jako tehdejší prezident je přirovnán k šéfkuchaři, který se snaží být hlavním tvůrcem dění, jeho dominantní figurou, a mít rozhodující vliv na celkovou přípravu jídla (tedy na politické procesy a rozhodnutí).

Občas se konceptuální metafora POLITIK JE KUCHAŘ používají k ospravedlňování chybných rozhodnutí, která politici udělali při řešení nových nebo složitých problémů. V tomto případě je proces hledání řešení přirovnáván k přípravě nového jídla a politik je přirovnán ke kuchaři, který připravuje jídlo poprvé:

[...] poměrně často se teď stává, a musel to teda dělat i Andrej Babiš se svojí vládou, že některé věci se řešily poprvé a nikde nebyl žádný vzor. To znamená, že jste našel nějaký řešení a navrhl jste ho a ono nebylo správně. **Jako doma, když děláte něco poprvé, tak to neuděláte správně, když jsem já poprvé něco vařil, tak to teda se to nedalo ani sníst** (*DVTV: Takový způsob dehonestace jsem nezažil. Kampaň nevede Nagyová, ale Babiš*; <https://www.ods.cz/clanek/23585-dvtv-takovy-zpusob-dehonestace-jsem-nezazil-kampan-nevede-nagyova-ale-babis>).

Pomocí konceptuálních metafor mluvčí recipientovi ukazuje, že v politice mohou při zavádění nových řešení vzniknout nečekané problémy a chyby a že nedokonalý výsledek je součástí procesu učení.

3.2 Úprava pokrmu

V politickém diskurzu se používají metafory, které odkazují na různé způsoby tepelné úpravy pokrmu (vaření, smažení, pečení, dušení atd.) pro ilustraci aspektů politiky. Využití těchto konceptuálních metafor pomáhá politikovi vysvětlit podstatu složitých politických procesů¹⁰ prostřednictvím známých a jednodušších představ o přípravě jídla, což přispívá k lepšímu porozumění a zapamatování si informace příjemcem.

¹⁰ Podle Semino jsou nejčastěji používané metafory založeny na základních senzomotorických zážitcích (Semino 2021, s. 51), tedy na naší zkušenosti interakce s realitou. Například setkání s agresivní osobou nebo zvířetem aktivuje ve vědomí člověka „problémový“ scénář, který je spojen se silnými emocionálními asociacemi. Tento scénář v metaforickém smyslu lze následně použít v souvislosti s překonáním nemoci nebo zármutku (Semino 2021, s. 51).

Konceptuální metafora POLITICKÁ AKCE JE VAŘENÍ implikuje dlouhý proces přípravy a realizaci politického programu, ve které se nápady a návrhy „vaří“, dokud nejsou hotové:

Já si myslím, že by spíš morální bylo, aby paní ministryně dotáhla do konce to svoje funkční období, aby **dovařila tu polévku, kterou začala vařit** (*Události, komentáře: Výměna na ministerstvu školství*; <https://www.ods.cz/clanek/13687-udalosti-komentare-vymena-na-ministerstvu-skolstvi>).

V daném kontextu se konceptuální metafora používá pro poukázání na složitost politických procesů a zdůrazňuje zodpovědnost politiků za jejich rozhodnutí a jednotlivé politické kroky.

V procesu politického jednání jsou „ingrediencemi“ názory a návrhy různých politických stran a jednotlivých politiků, kteří musí spolupracovat, aby dosáhli dobrých výsledků. V následujícím výroku se například mluvčí metaforicky odkazuje na hotový pečený pokrm, který už nelze žádným způsobem upravit (na rozdíl od pokrmů připravovaných jiným způsobem):

Já musím říci, že ta představa, že nejdříve si všechno koalice předjednává u sebe a pak to projednává s opozicí, myslím tím detailně, je mylná, tak to není. **Není to tak, že by si někdo něco upekla a pak se s vámi bavil** (*Partie CNN Prima News: Jsme v autobusu, co se řítí do zdi. ANO je jedno, zda bude za 30 let na duchody. 12. února 2023*; <https://www.ods.cz/clanek/24049-partie-cnn-prima-news-jsme-v-autobusu-co-se-riti-do-zdi-ano-je-jedno-zda-bude-za-30-let-na-duchody>).

Metafora POLITICKÁ AKCE JE PEČENÍ tedy slouží k podtržení důležitosti otevřeného dialogu a spolupráce všech politických stran, naopak prezentace hotového řešení bez obecné diskuse je odsuzována, neboť není spravedlivá a správná.

Metafora POLITICKÁ AKCE JE SMAŽENÍ se používá k poukázání na intenzivní problematický proces, který přináší potíže a nepříjemné prožitky. V následujícím příkladu mluvčí pomocí této metafory naznačuje, že existující velké komplikace jsou výsledkem vlastních činů nebo rozhodnutí členů politické strany:

Pane Zaorálku, z vašeho pohledu, z pohledu opoziční ČSSD, je to situace, kterou vítáte, že se díváte s takovým uspokojením na to, jak se koalice a hlavně tedy ODS

smaží teď ve vlastní šťávě (*Ozvěny dne*; <https://www.ods.cz/profil/marek-benda/clanek/3382-ozveny-dne>).

Ve *Slovníku spisovného jazyka českého* je frazém *vařit se ve vlastní šťávě* definován jako „být bez pomoci, v tísní, zpravidla vlastní vinou“ (SSJČ). Metafora u recipienta evokuje představu o negativních procesech probíhajících uvnitř zmíněné politické strany, které způsobují velké komplikace a vyžadují obnovu důvěry u voličů.

V českém politickém diskurzu se používají metaforické scénáře ze známých literárních děl, které slouží k vybavení recipienta konkrétními emočními reakcemi a hodnocením. Například ve výroku „Program ANO připomíná pohádku o tom, **jak pejsek s kočičkou vařili dort**. Pouze není jasné, kdo ten **dort** zaplatí“¹¹ mluvčí odkazuje k příběhu, který se odehrál v pohádce *O pejskovi a kočičce. Jak si dělali dort* Josefa Čapka. Odkaz na tento příběh se běžně používá k popisu situace, kdy se do něčeho (v tomto kontextu do politického programu) přidává mnoho nesouvisejících a náhodných věcí bez promyšleného plánu, což vede k neuspokojivému, nežádoucímu a chaotickému výsledku. Odkazem na známý scénář mluvčí vyjadřuje kritiku a skepsi vůči programu strany ANO, který postrádá obsah a strategii. Pomocí této metafory mluvčí představuje obraz politické strany jako nekonzistentní a nespolehlivé, což vyvolává u příjemce obavy z důsledků realizace jejího programu. Kromě toho mluvčí rozvíjí tuto metaforu („*kdo ten dort zaplatí*“) a poukazuje na nejistotu ohledně finančních strategií strany, což intenzifikuje negativní hodnocení strany ANO příjemcem.

3.3 Recept

Jednotlivá řešení a opatření jsou v politickém diskurzu představena jako ingredience receptu, která nejsou náhodná, ale jsou součástí

¹¹ ODS: Program hnutí ANO v kostce – odvolávám, co jsem odvolal a slibuji, co jsem slíbil; <https://www.ods.cz/clanek/14119-ods-program-hnuti-ano-v-kostce-odvolavam-co-jsem-odvolal-a-slibuji-co-jsem-slibil>.

promyšleného plánu. Použití konceptuální metafory ZAVEDENÍ POLITICKÝCH OPATŘENÍ JE RECEPT vytváří u příjemce dojem, že jednotlivé kroky mají svůj specifický účel a jsou součástí ucelené strategie (ingredience musí být podle receptu správně zkombinovány). Tato metafora zjednodušuje pochopení politických opatření, prezentuje je formou promyšleného postupu, a proto pomáhá vytvořit dojem koherence politických strategií.

V následujícím příkladu se metafora ZAVEDENÍ POLITICKÝCH OPATŘENÍ JE RECEPT používá k vysvětlení procesu, jakým se mohou totalitní režimy dostat k moci. Pomocí této konceptuální metafory mluvčí poskytuje kritický pohled na politické dění a zjednodušuje pochopení složitých procesů: politická strategie je představena jako recept na pečení, který se stává z několika jednoduchých kroků, které je snadné uchopit. Mluvčí nepřímě odkazuje na nezkušené politiky¹² („kuchaře-amatéry“), kteří se dostali k moci a vytvořili totalitní režimy:

Recept, podle kterého se totalita peče, se jmenuje; „Jak snadno a rychle ovládnout civilizovaný národ“. **Postup je tak jednoduchý,** že podle něj dokázali pracovat i **kuchaři-amatéři**, jako třeba jistý truhlář z Dědic u Vyškova nebo jeden malíř z Braunau. **K upečení totality je třeba zvládnout jen čtyři snadné úkony:** 1. umlčíte elity národa. 2. ovládnete média. 3. koupíte si většinu (nebo ji můžete učinit závislou na státu, ale ono to vyjde nastejno). 4. a získáte kontrolu nad tou částí společnosti, která je na státu nezávislá (to jsou podnikatelé, živnostníci, sedláci a rolníci) (*Jak se peče totalita*; <https://www.ods.cz/clanek/10856-jak-se-pece-totalita>)

Použitá metafora zvyšuje povědomí recipienta o tom, jak snadno mohou totalitní režimy vznikat, a proto varuje publikum a motivuje ho k aktivní obraně demokratických principů.

3.4 Konceptuální metafory, spojené s názvy potravin

Pokrmy národní kuchyně jsou úzce spjaté s dostupnými a rozšířenějšími surovinami. V moderním českém politickém diskurzu se hoj-

¹² V tomto kontextu je „truhlář z Dědic u Vyškova“ narážkou na Klementa Gottwalda a „malíř z Braunau“ je narážkou na Adolfa Hitlera.

ně používají konceptuální metafory založené na představě člověka o typických potravinách, užívaných v české kuchyni (*houby, jablko, mák, med, máslo, švestka* atd.). Používání těchto metafor slouží ke sebezprezentaci politika a k poukázání na užší spojení jeho názorů a zájmů s národní identitou a kulturními hodnotami určité země. Jinými slovy, pomocí těchto metafor mluvčí ukazuje, že sdílí stejné hodnoty a lidové stereotypy s recipientem, což může v očích voličů zvýšit politickou popularitu a důvěryhodnost.

3.4.1 Houby

Houby jsou rozmanitou skupinou organismů, které představují důležitou složku ekosystému a mají široké využití v hospodářství (potravinářství, medicína, biotechnologie, ekologie a rekreační cestovní ruch). Sběrání hub a jejich příprava jsou důležitou součástí české kultury¹³ (*Češi jsou národ houbařů*). Houbaření jako tradiční česká činnost se začalo formovat ve druhé polovině 19. století (Langová 2011, s. 13), i když první zmínky o konzumaci hub v českých zemích pocházejí již z 11. století (Mikulcová 2006, s. 36). Abeceda českých reálií uvádí, že přibližně 70 procent obyvatel České republiky rádo pravidelně chodí do lesa na houby (AČR). V české kuchyni se houby používají nejen jako dochucovadlo k masu nebo do různých omáček a polévek (bramboračka, kulajda), ale také jako hlavní jídlo (smaženice (praženičky), houbový kuba, houbové řízky aj.). Houbaření není jen oblíbenou českou volnočasovou aktivitou. Houby hrají důležitou roli v rodinném rozpočtu (nasbírané houby se v domácnostech často suší, zavařují nebo mrazí na pozdější použití) a mají velký význam pro potravinářský a farmaceutický průmysl země.

Ve *Slovníku spisovného jazyka českého* má lexém *houba* význam „1. skupina bezcévných nezelených rostlin vyživujících se organickými látkami (plísňe, houby vřeckaté, houby stopkovýtrusné, lišejníky),

¹³ Eisner kupříkladu považuje metafory spojené s houbami za typicky české (Eisner 1948, s. 143).

2. dužnatá plodnice hub vřeckatých a stopkovýtusných“ (SSJČ). Slovo *houba* je v českém jazyce komponentem mnoha frazeologických jednotek:

[...] pít jako houbu, je to měkké jako houbu, být mokry jako houbu, roste jako houbu po dešti (SČFIa),

[...] být ještě na houbách, být někomu houby platný, dát někomu houby s octem, houby si s někoho dělat¹⁴, dostat houby s voctem, dělat houby s voctem (SČFIc),

[...] být na houby, stát za houby (ASSČ).

V českém politickém diskurzu se konceptuální metafora se zdrojovou sférou HOUBA zakládá na představě člověka o nízké ceně a hodnotě hub, protože jsou vnímány jako běžné, jednoduché a snadno dostupné potraviny:

Tak jsem se z velmi oblíbeného a uznávaného starosty stal pro spoustu lidí poslancem z Prahy, který už má imunitu, bere obrovské peníze, určitě jede v nějaké korupci, **houby** tam **dělá** a jenom se hádá (Petr Gazdík: *Ještě mě zvou na panáka*; <https://www.starostove-nezavisli.cz/info-a-media/komentare/petr-gazdik-jeste-me-zvou-na-panaka>).

Mluvčí používá výraz *dělat houby* s významem „nedělat nic“ (ASSČ) k vyjádření kritického názoru, že jeho výkon je z pohledu veřejnosti nedostatečný a neefektivní. Konceptuální metafora se zdrojovou sférou HOUBA intenzifikuje expresivitu a emocionalitu projevu a pomáhá prezentovat hodnocení výkonu politika pomocí známého a pro pochopení jednoduchého obrazu.

V následujícím prohlášení mluvčí používají frazeologickou jednotku *dostat houby s octem* s významem „vůbec nic“ (SČFIc) pro poukázání na velmi špatný nebo neuspokojivý výsledek:

Pokud si naše generace a generace našich dětí nebude spořit nebo investovat od mládí desítky procent z platu – dostaneme pouze státní... **houby s octem** (*Bidný důchod v 65 letech*; <https://www.ods.cz/clanek/12651-bidny-duchod-v-65-letech>);

¹⁴ Je třeba poznamenat, že se slovo *houby* na základě fonetické podobnosti používá jako eufemismus k lexému *hovno* (Stěpanova 1996, s. 84), viz frazeologismus *houby/hovno si z někoho/něčeho dělat* s významem „přezíravě nerespektovat nebo nebát se někoho; vůbec nedbat na něco, ničím se netrápit“ (SČFJb, s. 212).

Měla snad Nečasova vláda přesnější podklady? **Houby s octem**. Právě naopak (Zaorálek: *Jak Ústavní soud potěšil paní Hanákovou*; <https://www.parlamentnilist.cz/arena/politici-voicum/Zaoralek-Jak-Ustavni-soud-potesil-pani-Hanakovou-273817>).

Metaforický význam frazeologismu se opírá o představu člověka o jednoduchosti, dostupnosti a levnosti tohoto pokrmu (houby s octem), jehož příprava nevyžaduje žádné větší dovednosti ani finanční náklady. Používání této metafory v politickém diskurzu umožňuje mluvčímu vyjádřit silnou kritiku a nesouhlas s jednáním svých oponentů a zdůraznit nutnost přijmout určitá opatření.

Politici používají frazeologismus *být na houby* s významem „1. vůbec se nehodit, nemít vůbec žádný význam, 2. nebýt vůbec užitečný, nepomáhat, 3. být velmi špatný“ (ASSČ) pro vyjádření negativního postoje k nějakému jevu nebo situaci:

Jestli mohu opravdu něco doporučit, používejte prosím u vyjednávání mozek a zkušenosti. Emoce **jsou** vám **na houby** (*Umění vyjednávání*; <https://www.starostove-nezavisli.cz/regiony/jihomoravsky-kraj/aktuality/umeni-vyjednavani>).

Pomocí této metafory mluvčí naznačuje, že volba kandidáta na základě emocí není žádoucí, proto musí recipient brát v úvahu jen racionální kritéria.

3.4.2 Med

Včelařství patří mezi nejstarší hospodářské činnosti. Chov včel v českých zemích existoval už od roku 993 (Žídková 2015, s. 15). Zpočátku lidé využívali hlavně med a vosk, postupem času však začali oceňovat i další včelí produkty (Veselý et al. 2013). Med měl v životě venkovských obyvatel nezastupitelnou roli, protože se díky svým unikátním vlastnostem používal především při přípravě svátečních pokrmů a v lidovém léčitelství. Větší množství medu si ale mohla dříve dovolit jen šlechta a bohatší měšťané, kvůli čemuž byl med obecně vnímán jako symbol hojnosti, prosperity a blahobytu. Od 19. století se stal hlavním sladidlem kvůli průmyslové výrobě cukru, med ale zůstal dražší pochoutkou a tradičním lidovým lékem (Gruna 2009). Med

a různé pokrmy z medu jsou součástí české gastronomie (například medové perníčky, medovník, medové koláče, medovina atd.) a českého kulturního a hospodářského dědictví.

Ve *Slovníku spisovného jazyka českého* má slovo *med* význam „hustá sladká šťáva připravená včelami z rostlinných šťáv a z pylu, které včely v útrokách přeměňují a ukládají do buněk plástů“ (SSJČ). Lexém *med* je komponentem velkého množství frazeologických jednotek, v jejichž významu se zdůrazňují specifické chuťové vlastnosti medu:

[...] být sladký jako med, je to sladké jako med, jedem jako s medem, mluví jako by medu ukrájoval (SČFIa),

[...] být samý med, mazat někomu med kolem huby, mít medy, nebýt žádný med, být medový (SČFIc) aj.

V českém politickém diskurzu se často používá frazeologismus *mazat někomu med kolem (okolo) úst (huby)* s významem „lichotit“ (SSJČ), pomocí kterého politik poukazuje na nečestné a neupřímné chování svých oponentů a jejich snahu přilákat voliče na svou stranu díky falešným informacím a prázdným (ale pro voliče příjemným a žádoucím) slibům. Metafora POLITICKÉ SLIBY JSOU MED evokuje ve vědomí recipienta asociace a emoce spojené s hlavními vlastnostmi medu, jakými jsou sladkost a přitažlivost (politické sliby jsou lákavé). Obraznost frazému se zakládá na představě, že jedinec někým záměrně manipuluje ve svůj prospěch (med se záměrně aplikuje jen na povrchu), aby získal jeho přízeň, což vyvolává u příjemce pocit zklamání (prázdné politické sliby nemají žádnou podstatu).

Konceptuální metafora POLITICKÉ SLIBY JSOU MED se používá nejen k diskreditaci politických oponentů, ale i k sebe prezentaci:

Nejsme žádné hnutí, které vám bude **mazat med kolem úst** a říkat bezobsažná líbivá lákadla (*ODS, KDU-ČSL a TOP 09 jdou do toho SPOLU a vyzývají občany: Pojďte s námi!*; <https://www.top09.cz/co-delame/tiskove-zpravy/ods-kdu-csl-a-top-09-jdou-do-toho-spolu-a-vyzývaji-obcany-pojdte-s-nami-27978.html>).

Nedělám politiku, abych lidem **mazal med kolem úst** (Marian Jurečka (KDU-ČSL): *Chci, aby se zatraktivnil třetí pilíř z hlediska výnosů*; [https://www.kdu.cz/aktualne/z-medii/marian-jurecka-\(kdu-csl\)-chci-aby-se-zatraktivnil](https://www.kdu.cz/aktualne/z-medii/marian-jurecka-(kdu-csl)-chci-aby-se-zatraktivnil)).

V těchto prohlášeních mluvčí podtrhují, že slova jejich oponentů nemají skutečnou hodnotu, protože nejsou podložena skutečnými činy, a jen slouží k tomu, aby uspokojily momentální potřebu voličů. Pomocí konceptuální metafory POLITICKÉ SLIBY JSOU MED mluvčí vytváří kontrast mezi svými pozitivními vlastnostmi (upřímnost, čestnost, otevřenost) v porovnání s jinými politiky, a tím prezentuje svou činnost v pozitivním světle.

V politickém diskurzu mluvčí používají různé transformace frazeologických jednotek k expresivitě a emocionalitě svých projevů a také k vytváření jedinečné obraznosti. V následujícím výroku například politik rozšiřuje obsah frazeologismu pomocí doplnění komponentu, aby co nejpřesněji vyjádřil svůj negativní postoj k chování svých oponentů, a tím účinně ovlivnil vědomí příjemce:

Bohužel rok musíme začít výzvou všem občanům se zdravým rozumem. Nenechte **si mazat jedovatě med okolo pusy** „šedým“ stínem, který obchází obcí a mlží o stavu obce, školy a kdo ví o čem ještě (*Pozvánka na akce a zasedání obce*; <https://www.top09.cz/regiony/jihocesky-kraj/regionalni-organizace/ceskobudejovic-ko/mo-dobra-voda-u-ceskych-budejovic/pozvanka-na-akce-a-zasedani-obce-19791.html>).

Pomocí přidání slova „jedovatý“ do uzusného frazeologismu mluvčí mění jeho obraznost a naznačuje, že politické sliby jeho oponentů jsou nejen klamavé, ale také nebezpečné a pro společnost škodlivé. Kromě toho politik varuje publikum před nebezpečnými manipulacemi ze strany „šedého stínu“, který reprezentuje osobu nebo skupinu, která šíří falešné zprávy s cílem nenápadně ovlivnit politickou realitu a prosadit své zájmy. Použitím těchto metafor mluvčí zdůrazňuje nutnost kritického přístupu k informacím, které publikum dostává v předvolebním období, a vytváří u recipienta pocit nebezpečí, proti kterému by se měl otevřeně a aktivně bránit.

Frazeologická jednotka *to není žádný med* s významem „nepříjemná věc, práce, činnost“ (SSJČ) se používá pro poukázání na náročnost

nějaké činnosti a odpovědnost osob, které se jí zabývají. Například ve výroku „Být starostou v dnešní době **není žádný med**. Ti, kdo budou zvoleni do starostovských funkcí, nečeká žádné lehké řemeslo“¹⁵ politik poukazuje na to, že funkce starosty přináší spoustu nepříjemných výzev a úkolů. Kromě toho metafora ŘÍDÍCÍ POZICE NENÍ MED také slouží k vyjádření respektu politikovi ve funkci starosty, protože tato práce vyžaduje od jedince značné úsilí, kompetence, odhodlání a schopnost řešit složité problémy.

3.5 Konceptuální metafory, spojené s názvy pokrmů české kuchyně

Metafory spojené s národní kuchyní jsou efektivním nástrojem pro vysvětlení abstraktních pojmů a složitých myšlenek, protože usnadňují pochopení a zapamatování si sdělení recipientem. Mimo jiného použití metafor vztahujících se k tradiční kuchyni slouží k vyjádření ironického postoje mluvčího k situaci nebo konkrétní osobě. Ironie v tomto případě může snížit emoční napětí nebo naopak ukázat kritický postoj mluvčího vůči svým oponentům. V moderním českém politickém diskurzu se hojně používají metafory, vztahující ke vlastnostem populárních pokrmů české kuchyně (*svíčková, guláš, koláč, knedlík, rohlík, omáčka* atd.). V této části podrobněji ukažeme vlastnosti používání konceptuálních metafor se zdrojovými sférami GULÁŠ, KOLÁČ a OMÁČKA.

3.5.1 Guláš¹⁶

Guláš je původně maďarský pokrm, který se připravuje z velkého množství nakrájeného hovězího masa, zeleniny a různého koření. Je to

¹⁵ TOP 09 a Starostové a nezávislí získali přes 3800 mandátů. Online: <https://www.top09.cz/co-delame/tiskove-zpravy/top-09-a-starostove-a-nezavisli-ziskali-pres-3800-mandatu-4532.html>.

¹⁶ Nutno podotknout, že v českém politickém diskurzu existuje fenomén tzv. „volebního guláše“, což znamená doslova servírování zadarmo tradičního guláše (nebo jiných pokrmů) pro potenciální příznivce strany či politika během jejich předvolební kampaně s cílem přilákat co nejvíce lidí.

velmi vydatné jídlo, které se vaří pomalu a obsahuje směs různých ingrediencí, které se během vaření změkčují a absorbují navzájem všechny chutě. V české kuchyni existuje několik variant guláše, které se přizpůsobily místním tradicím (například hospodský (vídeňský) guláš, segedínský guláš, Havlův guláš atd.).

Ve Slovníku spisovného jazyka českého je *guláš* definován jako „pokrm připravený z masa nakrájeného na kostky a dušeného na cibulce s paprikou a s různými přísadami“ (SSJČ). Tento lexem je součástí frazeologických jednotek *mít z něčeho guláš, mít v něčem guláš, udělat z něčeho guláš* (SČFIC).

Konceptuální metafora POLITIKA JE GULÁŠ se zakládá na představě o tom, že guláš obsahuje mnoho různých ingrediencí (předvolební kampaň zahrnuje řadu různých slibů, opatření a návrhů), které jsou dobře smíchané, a proto není snadné je v tomto pokrmu rozpoznat (opatření se mísí dohromady, což může vytvářet dojem zmatku).

Mluvčí pomocí metafory POLITIKA JE GULÁŠ představuje politické kampaně jako směs různorodých (dokonce nesourodých) slibů a opatření, které nejsou vždy dobře propojené:

Politická scéna dneška je, promiňte mi ten výraz, „gulášoidní“. Guláš někdy **likrát převařený** poslaneckými platy, kuriózně uzavřenými koalicemi, nedodržováním slibů, hrou na vlastním písečku a vzájemným osočováním na místech nejvyšších (*Malé vánoční zamyšlení*; <https://www.ods.cz/os.zlin/clanek/8819-male-vanocni-zamyshleni>).

V tomto výroku mluvčí vyjadřuje kritický postoj k politické situaci a prezentuje ji jako chaotickou nebo nekonzistentní, což způsobuje zmatek v rozhodovacím procesu, poškozuje a zpomaluje rozvoj celé země.

Politici poukazují na to, že jejich oponentům může zmatek („guláš“) v politice prospívat, protože některé osoby ho využívají k prosazování svých vlastních zájmů:

Nejsou jasně stanoveny bližší ochranné podmínky, a tak **je ve všem „guláš“**, kterého pak zneužívají aktivistické skupiny k nabourávání všeho (*Jedinou šancí pro klid na Šumavě je platný zákon*; <https://www.ods.cz/os.tabor/clanek/7521-jedinou-sanci-pro-klid-na-sumave-je-platny-zakon>).

Pomocí metafory POLITIKA JE GULÁŠ mluvčí prezentuje svůj názor, že současná politická situace postrádá pořádek a spravedlnost, což může vést k manipulacím a zneužívání a může také ovlivnit stabilitu a efektivitu politického systému.

Metafora POLITIKA JE GULÁŠ pomáhá politikům ukázat negativní postoj k určitým aspektům politického systému, které podle jejich názoru vyžadují změnu. V následujícím příkladě mluvčí pomocí metafory prezentuje obtíže v byrokratických procesech (složitost, chaos a nejednotnost):

Samozřejmě není to jediná příčina, podívejme se, co se na nás valí – ano, schválně volím toto slovo – z Bruselu a jak tomu musíme neustále přizpůsobovat naši legislativu a dohromady z toho máme **obrovský byrokratický guláš**, ve kterém se už nikdo nevyzná (*Rozhovor pro Právý břeh: Potřebujeme antibyrokratickou revoluci*; <https://www.ods.cz/clanek/13183-rozhovor-pro-pravy-breh-potrebujeme-antibyrokratickou-revoluci>).

Mluvčí poukazuje na velký zmatek existující v administrativních a legislativních procesech, a tímto evokuje u příjemce pocit frustrace a únavy z neefektivního a nefunkčního politického systému. Celkově použití konceptuální metafory POLITIKA JE GULÁŠ vytváří obraz problematického stavu v současné politice a poukazuje na potřebu provedení reformy.

3.5.2 Koláč

Koláče jsou důležitou součástí české kuchyně a jsou symbolem bohatství, prosperity a pohostinnosti. Koláč je tradičně spojován pro lidi s důležitými událostmi a svátky: v minulosti byl koláč často připravován především pro slavnostní příležitosti a byl součástí mnoha tradičních slavností a obřadů (svatby, křtiny atd.), což tomuto pokrmu dodává v české kultuře zvláštní význam. Mimo jiného se recept na koláče může lišit v závislosti na určitém regionu (například valašský frgál, chodský koláč, hloučinský koláč, pražský koláč, krkonošský koláč aj.) a předává se z generace na generaci.

Ve *Slovníku spisovného jazyka českého* lexem *koláč* má význam „jemnější bílé pečivo okrouhlého tvaru“ (SSJČ). Slovo *koláč* je komponentem ustálených výrazů *ujídat z národního koláče*, *bez práce nejsou koláče* (SSJČ).

Získání moci je hlavním cílem politiky (Musolff 2016, Svobodová 2017), protože umožňuje jednotlivým politikům nebo stranám prosazovat své zájmy a agendy, implementovat reformy, ovlivňovat zákony a získat přístup k finančním zdrojům. V politickém diskurzu *koláč*¹⁷ představuje moc nebo rozpočet jako hodnotný pokrm, který láká různé lidi (politiky) a který lze mezi ně rozdělit. Pomocí metafory MOC JE KOLÁČ mluvčí poukazuje na rozdělení moci (celého koláče) na jednotlivé sféry a podílí vlivu (části koláče) a vyjadřuje postoj k volebním výsledkům:

Co platí ve velké politice, platí také na komunální úrovni. Ani zde nejde v první řadě o to, kdo koho a jak sesadí, kdo se s kým chytře spolčí a **v jakém poměru si rozdělí mocenský koláč** (*Strana bez vize nemá budoucnost*; <https://www.ods.cz/clanek/3050-strana-bez-vize-nema-budoucnost>).

Metafora MOC JE KOLÁČ reflektuje konkurenční povahu politického procesu, v němž různé strany bojují o co největší podíl moci:

Dobře, opozice by asi **dostala větší část koláče**, tentokrát v severních Čechách (*Rozklad mezi občany a státem je nejhlubší od roku 1989. Začal to puč policejních plukovníků*; <https://www.ods.cz/clanek/20950-rozklad-mezi-obcany-a-statem-je-nejhlubsi-od-roku-1989-zacal-to-puc-policejnich-plukovniku>).

Jinými slovy se „rozdělení koláče“ (rozdělení moci) mezi jednotlivé politické strany uskuteční podle toho, kolik hlasů ve volbách získají.

Konceptuální metafora vztahující ke zdrojové sféře KOLÁČ pomáhá mluvčímu zdůraznit omezení finančních prostředků:

¹⁷ Například Charteris-Black zdůrazňuje metaforu „koláče“/„dortu“ (angl. *cake*) jako jednu z klíčových metafor používanou britskými politiky k vysvětlení potřeby implementace Brexitu nebo naopak jeho negativních důsledků pro zemi (Charteris-Black, 2019, s. 3–7).

Investiční „koláč“ by mohl být i větší – peníze nám ale bohužel berou provozní výdaje, zejména růst mandatorních výdajů v oblasti platů v našich příspěvkových organizacích a akciových společnostech (*STAROSTOVÉ a NEZÁVISLÍ k rozpočtu Královéhradeckého kraje na rok 2019*; <https://www.starostove-nezavisli.cz/regiony/kralovehradecky-kraj/starostove-a-nezavisli-k-rozpocet-kralovehradeckeho-kraje-na-rok-2019>).

Místo aby někdo **udělal koláč peněz a pak ho překrojl a dal část** do krajů, tak je financování absurdně složité (*Hejtmani si vydupali miliardy navíc*; <https://www.starostove-nezavisli.cz/regiony/stredocesky-kraj/aktuality/hejtmani-si-vydupali-miliardy-navic>).

V následujícím příkladu se konceptuální metafora se zdrojovou sférou KOLÁČ používá v kontextu nabytí a rozdělování finančních prostředků a vlivu mezi různé politické subjekty:

Vidina **velkých drobků z velkého rozpočtového koláče** bledne před zadlužením, které zůstalo po Davidu Rathovi a které činí snad až 10 miliard korun (*Porcování anorektického medvěda*; <https://www.ods.cz/os.kutna.hora/clanek/3434-porcovani-anorektickeho-medveda>).

Mluvčí využívá obraz koláče, který je obvykle vnímán jako něco pozitivního a žádoucího, ale vyjadřuje svůj negativní postoj k dané situaci díky sémantickému kontrastu – získání malého podílu (*drobků*) z velkého rozpočtu (*koláče*). Pomocí konceptuální metafory ROZPOČET JE KOLÁČ politik zdůrazňuje rozdíl mezi pozitivním očekáváním a realitou a tímto způsobem vyjadřuje svůj negativní postoj k současné finanční situaci. Tato konceptuální metafora v politickém diskurzu prezentuje silnou konkurenci mezi různými aktéry, kteří se snaží získat co největší část „koláče“, a tímto poukazuje na nečestné chování politiků zaměřené na získání větší moci a vlivu ve společnosti.

3.5.3 Omáčka

Omáčky jsou důležitou součástí české kuchyně, protože jsou často podávány s tradičními českými pokrmy (knedlíky, maso, vařené brambory) a jsou důležitou součástí českého kulinářského dědictví.

Mezi tradiční české omáčky patří rajska, houbová, koprová, svíčková, křenová a další.

Ve *Slovníku spisovného jazyka českého* omáčka je definována jako „polotekutý pokrm, který se připravuje k masu nebo k jinému jídlu, aby zvýšil jeho chuť“ (SSJČ). Slovník také uvádí přenesený význam tohoto lexému „nabubřelý slovní doprovod, prázdné, plané mluvení, povídání, tlachání, psaní“ (SSJČ), který je založen na představě, že podobně jako omáčka může změnit skutečnou chuť jídla, můžou nepodstatné informace skrýt nedostatek obsahu v komunikaci. Slovo *omáčka* je komponentem frazeologických jednotek *vařit se* (*dusit se, smažit se*) *ve vlastní omáčce*, *dostat se z omáčky* (ČRFS).

Konceptuální metafora se zdrojovou sférou OMÁČKA se používá k vyjádření názoru mluvčího, že něco není podstatné nebo nemá velký smysl, protože bylo přidáno k základnímu obsahu (například, detaily nebo nepodstatné informace, které nejsou nezbytně nutné a odvádějí pozornost od hlavní podstaty problému. V politickém diskurzu se konceptuální metafora se zdrojovou sférou OMÁČKA může používat k popisu různých aspektů situace, kdy se k politickým řešením přidávají další prvky, které mohou ovlivnit jejich vnímání nebo prezentaci pro veřejnost (podobně jako omáčka může změnit a vylepšit chuť celého pokrmu). Kupříkladu v prohlášení „Domácí legislativa **vylepšená bruselskou omáčkou** jim dává spoustu příležitostí“¹⁸ se používá metafora „bruselská omáčka“ pro poukázání na evropské normy a regulace, které jsou dodatečně implementovány do české zákonodárné moci. Mluvčí pomocí této metafory kritizuje určité skupiny politiků, protože využívají evropské regulace pro prosazování vlastních zájmů, což vede ke značným komplikacím (zpoždění výstavby dálnice D8).

V následujícím výroku odkazuje konceptuální metafora se zdrojovou sférou OMÁČKA na politickou rétoriku, která komplikuje rozhodování a zkresluje podstatu vyjednávání:

¹⁸ *Eko-teroristé útočí na dálnici D8*. Online: <https://www.ods.cz/clanek/1946-eko-teroriste-utoci-na-dalnici-d8>.

Kdybychom si odpustili **domácí politickou omáčku** a to, že to nebylo dobře komunikované, je to, co bylo vyjednáno, vlastně česká pozice z doby, kdy do vyjednávání šla a schvalovala to Babišova vláda (*Koalice s hnutím ANO je nadále nemožná*; <https://www.ods.cz/clanek/24668-mf-dnes-koalice-s-hnutim-ano-je-nada-le-nemozna>).

Pomocí konceptuální metafory mluvčí zdůrazňuje, že obsah vyjednávání v podstatě odpovídá českým zájmům a postojům tak, jak byly definovány předchozí vládou, ale kvůli zbytečným a nedůležitým detailům zůstává tato skutečnost pro veřejnost méně nápadná.

Závěr

Konceptuální metafory se zdrojovou sférou JÍDLO se používají k vysvětlení složitých politických jevů, k diskreditaci politických oponentů a sebe prezentaci. V českém politickém diskurzu se jako konceptuální metafory hojně používají názvy typických produktů a pokrmů české kuchyně. Provedená analýza nám umožňuje znázornit mapování zdrojové sféry JÍDLO následujícím způsobem (Tabulka 1):

Tabulka 1. Metaforické mapování zdrojové sféry JÍDLO v českém politickém diskurzu

Zdrojová sféra: JÍDLO	Cílová sféra: POLITIKA
1. Aktéři 1.1 Zkušeni kuchaři (šéfkuchaři) 1.2 Nezkušeni kuchaři (kuchaři-amatéři)	1. Aktéři 1.1 Zkušeni politici 1.2 Nezkušeni / nekompetentní politici
2. Úprava pokrmů	2. Příprava politického programu / opatření
3. Recept	3. Realizace politického programu / opatření
4. Ingredience/potraviny 4.1 Houby 4.2 Med	4. Působení politiků 4.1 Špatný výkon 4.2 Prázdné politické sliby
5. Pokrmy 5.1 Guláš 5.2 Koláč 5.3 Omáčka	5. Různé aspekty politiky 5.1 Chaotická politická situace nebo nekonzistentní politický program 5.2 Moc, rozpočet 5.3 Dodatečné opatření, nepodstatné informace

Použití konceptuálních metafor se zdrojovou sférou JÍDLO pomáhá politikům zintenzivnit expresivitu a emocionalitu projevu, dodat mu jedinečnou obraznost a také aktualizovat ve vědomí recipienta srozumitelné obrazy spojené s národní kulturou, každodenním životem a zkušeností.

Zkratky slovník a informačních zdrojů

AČR	<i>Abeceda českých reálií</i> . Online: https://www.abczech.cz .
ASSČ	<i>Akademický slovník současné češtiny</i> . Online: https://slovníkcestiny.cz .
ČRFS	M o k i e n k o Valerij, W u r m Alfréd, 2002, <i>Česko-ruský frazeologický slovník</i> . Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
SČFIa	Č e r m á k František a kol., 2009, <i>Slovník české frazeologie a idiomatiky. Přírovnání</i> . Praha: Leda.
SČFIb	Č e r m á k František a kol., 2009, <i>Slovník české frazeologie a idiomatiky. Výrazy neslovesné</i> . Praha: Leda.
SČFIc	Č e r m á k František a kol., 2009, <i>Slovník české frazeologie a idiomatiky. Výrazy slovesné</i> . Praha: Leda.
SSJČ	<i>Slovník spisovného jazyka českého</i> . Online: https://ssjc.ujc.cas.cz .

Literatura

- B a l o w s k i Mieczysław, 2018, *Obraz świata w polskich frazeologizmach (wybrane zagadnienia)*. Poznań: Instytut Filologii Słowiańskiej, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu.
- B a r t m i n s k i Jerzy, 2016, *Język w kontekstu kultury. Dvanáct statí z lublinské kognitivní etnolingvistiky*. Praha: Karolinum.
- B a r t m i n s k i Jerzy, 2007, *Językowe podstawy obrazu świata*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- C a m m a e r t s Bart, 2012, *The strategic use of metaphors by political and media elites: the 2007-11 Belgian constitutional crisis*. In: *International journal of media & cultural politics* 8 (2/3), pp. 229–249.
- C h a r t e r i s - B l a c k Jonathan, 2019, *Metaphors of Brexit: No Cherries on the Cake*. Palgrave Macmillan.
- E i s n e r Pavel, 1996, *Čeština poklepem a poslechem*. Praha: Pražské nakladatelství Jiřího Poláčka.
- E n t m a n R. M., 1993, *Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm*. In: *Journal of Communication*, 43, s. 51–58.
- G i b b s Raymond W. Jr., 2015, *The allegorical character of political metaphors in discourse*. „*Metaphor and the Social World*” 5 (2), s. 264–282.

- Gruna Bronislav, 2009, *Včelařství v proměnách času*. „Veronika“, č. 2, s. 8–10. Online: <http://www.casopisveronika.cz/clanek.php?id=817>.
- Johnson Mark, 1987, *The body in the mind: The bodily basis of meaning, imagination, and reason*. University of Chicago Press.
- Kövecses Zoltán, 2010, *Metaphor – a practical introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Kraus Jiří, 2003, *Vyjadřování polemičnosti a významových opozic v politickém diskurzu*. In S. Čmejrková, J. Hoffmannová, (eds.), *Jazyk, média, politika*. Praha: Academia, s. 13–39.
- Lakoff George, Johnson Mark, 1980, *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lakoff George, 2009, *The Political Mind: A Cognitive Scientist's Guide to Your Brain and Its Politics*. New York: Penguin Books.
- Lakoff George, 2016, *Moral Politics. How Liberals and Conservatives Think*. The University of Chicago Press.
- Langová Lucie, 2011, *Houbaři a ochrana přírody: Vztah členů Mykologického klubu Brno k přírodě a její ochraně*. Bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita v Brně.
- Mikulcová Milada, 2006, *Výchova houbařů v Čechách, aneb co v atlasech nenajdete: povídání pro všechny, kdo milují houby nejen na talíři*. Praha: Olympia.
- Musolf Andreas, 2016, *Political Metaphor Analysis: Discourse and Scenarios*. Bloomsbury Publishing.
- Musolf Andreas, 2004, *Metaphor and Political Discourse: Analogical Reasoning in Debates about Europe*. Palgrave Macmillan.
- Nebeská Iva, 2005, *Metafora a metaforičnost*. In: Irena Vaňková a kol.: *Co na srdci, to na jazyku. Kapitoly z kognitivní lingvistiky*. Praha: Karolinum, s. 92–106.
- Rycheva Ekaterina, 2023, *Je česká politika nemocná, nebo zdravá?, konceptuální sféry NEMOC a ZDRAVÍ v českém politickém diskurzu*, „Jazykovědné aktuality“ 1-2, s. 4–21.
- Rycheva Ekaterina, 2024, *Who is the pike in the Czech political pond? Or the Conceptual Metaphor POLITICS IS A POND in Czech Political Discourse*. „Etnolingvistika“ 36, s. 113–128.
- Semino Elena, 2021, *»Not soldiers but fire-fighters« – Metaphors and Covid-19*. „Health Communication“ 36(1), s. 50–58.
- Stěpanova Ludmila, 2004, *Česká a ruská frazeologie. Diachronní aspekty*. Olomouc.
- Svobodová Jindřiška, 2020, *Discourse and its critical reading*. In: Jindřiška Svobodová a kol.: *The Power of Speech: A Critical Reading of Media and Political Texts*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, s. 10–24.

- Thibodeau P.H., Boroditsky L., 2011, *Metaphors we think with: The role of metaphor in reasoning*. „PloS one“ 6(2), e16782.
- Vaňková Irena, 2007, *Nádoba plná řeči. Člověk, řeč a přirozený svět*. Praha.
- Vepřeva Irina a kol., 2019, *Čto varjat na političeskoj kuchně: aksiologičeskij potencial kulinaro-gastronomičeskoj metafory v publicističeskom diskurse*. „Izvestija Uralskogo federalnogo universiteta. Ser. 2, Gumanitarnye nauki“ 21, q 2, 187, s. 241–257.
- Veselý Vladimír a kol., 2013, *Včelařství*. Praha: Brázda.
- Žídková Veronika, 2015, *Historie včelařství v ČR a jeho význam pro cestovní ruch*. Bakalářská práce. Jihlava: Vysoká škola polytechnická.